

«EM LLIGA LA BEUTAT DE CADA FLOR», UN LEMA PER A UNA COMMEMORACIÓ: L'ANY PALMIRA JAQUETTI

CARME ORIOL
Universitat Rovira i Virgili
carme.oriol@urv.cat

La Direcció General de Cultura Popular i Associacionisme Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya ha declarat, el 2020, Any Palmira Jaquetti per tal de commemorar els 125 anys del naixement de l'escriptora, compositora, folklorista i docent, Palmira Jaquetti i Isant (Barcelona 1895 - Els Monjos 1963). Amb el lema «Em lliga la beutat de cada flor», que rememora la gran estima de Palmira Jaquetti per la poesia i també per la natura, l'any va començar amb algunes iniciatives en forma d'articles o de conferències que van servir per anunciar l'efemèride, però la inauguració oficial va tenir lloc el 2 de març a la sala Oriol Bohigas de l'Ateneu Barcelonès. L'acte, presidit per la Consellera de Cultura, Mariàngela Vilallonga, es va iniciar amb la conferència de Josep Massot i Muntaner «Palmira Jaquetti, folklorista», centrada en l'estudi d'unes cartes que Palmira Jaquetti va adreçar, durant els anys 1938 i 1939, al mecenes i impulsor de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, Rafael Patxot i Jubert, quan aquest estava exiliat a Suïssa. L'acte inaugural es va tancar amb l'espectacle «Palmira», ideat per Jordi Lara, en el qual l'actriu Elisenda Rué i el guitarrista Izan Rubio van interpretar textos i cançons de la Missió de recerca de cançons populars duta a terme a Pardines (Ripollès) per Palmira Jaquetti i Mercè Porta el 1934 (vegeu *Materials de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, vol. 16, a cura de Josep Massot).

Malauradament, els actes previstos per als mesos següents van haver de ser cancel·lats o ajornats a causa de la crisi sanitària provocada per la Covid-19. Només la motivació i el treball incansable de la Comissió científica de l'Any Palmira Jaquetti, formada per Jaume Ayats, Joan de la Creu Godoy, Quim Manyós, Esther Navarro, Carme Oriol, Salvador Rebés, Josefina Roma i M. Àngels Subirats, amb la col·laboració de tot l'equip de la Direcció General, va permetre seguir amb la planificació de les activitats programades: l'actualització i el manteniment del web (<<https://cultura.gencat.cat/ca/temes/comemoracions/2020/anypalmirajaquetti/inici/>>), la preparació de l'exposició «Llum a l'ànima», l'arregleja de documentació, i la planificació de moltes altres activitats.

A mesura que la situació sanitària ho va anar permetent, es van poder reprendre els actes públics d'homenatge i, així, l'1 d'agost, la figura de Palmira Jaquetti

va tenir presència a Areny de Noguera en l'11a Jornada cultural «Coneix la Terreta», organitzada per l'Associació Cultural de la Terreta i el Centre d'Estudis Ribagorçans. En aquesta jornada, Josefina Roma va impartir una conferència sobre Jaquetti i les missions de recerca de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya i es va poder gaudir de l'espectacle «Palmira».

Aquest mateix format, conferència i espectacle poètico-musical, amb les variacions corresponents en funció dels interessos i les característiques de cada lloc, s'ha anat reproduint al llarg de l'Any Palmira Jaquetti. Així, per exemple, el 21 d'agost, al Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí, es va poder veure l'espectacle «Palmira al Baix Ter», realitzat a partir de les memòries de les missions de recerca que Jaquetti va fer amb el seu marit, Enric d'Aoust, per diversos pobles de l'Empordà entre 1927 i 1930 (vegeu *Materials de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, vols. 9, 1999; 10, 2000; i 14, 2004, a cura de Josep Massot).

El festival Dansàneu també es va fer ressò de l'Any Palmira Jaquetti i, així, el 24 d'agost, davant de l'església romànica de Sant Pere de Sorpe, es va poder veure una altra adaptació de l'espectacle esmentat, fet, en aquest cas, a partir de la memòria de la missió de recerca que Jaquetti i Maria Carbó van dur a terme l'any 1926 en pobles de les Valls d'Àneu i de les valls properes (vegeu *Materials de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, vol. 7, 1997, a cura de Josep Massot). Complementant aquesta mirada sobre Jaquetti i la cançó popular, el dia següent, el 25 d'agost, a l'ecomuseu d'Esterrí d'Àneu va tenir lloc una xerrada d'Artur Blasco seguida d'un documental sobre la posteritat a les missions de Jaquetti, és a dir, sobre el treball de recollecció de cançons populars realitzat per ell mateix i a descendents d'informants de Jaquetti.

Durant el mes de setembre, concretament el dia 12, Josefina Roma va pronunciar una conferència al poble de Forcat (municipi de Montanui), en un acte organitzat per l'Institut Ramon Muntaner. Josefina Roma va parlar de l'estada de Jaquetti en aquells pobles ribagorçans quan recollia cançons per a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya.

Un altra data important d'aquest any commemoratiu va ser la del 21 de setembre, pensada per retre homenatge a Jaquetti el dia de l'aniversari del seu naixement. L'acte programat va tenir lloc a la Filmoteca de Catalunya i va constar de dues parts. En la primera, Artur Blasco, en la línia de la xerrada que havia impartit a l'ecomuseu d'Esterrí d'Àneu, va connectar la recerca de cançons populars, que ell mateix havia dut a terme a partir dels anys 60 del segle xx, amb la que havia realitzat Jaquetti més de trenta anys abans, i va presentar els enregistraments audiovisuals que es van poder veure a continuació. En la segona part, Susanna Barranco, acompanyada al piano per Pau Sastre, va interpretar «Palmira Jaquetti, un cant a la vida», una composició creada especialment per a l'ocasió a partir de l'autobiografia de Jaquetti inclosa en el treball de Roser Matheu «La vida i l'art de Palmira Jaquetti (1895-1963)» (*Quatre dones catalanes*, 1972).

L'Any Palmira Jaquetti també ha impulsat la publicació de monogràfics dedicats a la seva figura. Així, per exemple, el dossier de la revista *Caramella*, coor-

dinat per Salvador Rebés, conté estudis sobre les diverses facetes de la vida i l'obra de Jaquetti; i el dossier de la revista del Museu de l'Escala, realitzat per Albert Berrio, se centra en les dues estades que Jaquetti va fer en aquesta població empordanesa per recollir cançons per a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Altres revistes, tant de caràcter científic com divulgatiu, com per exemple, *El Temps*, *Lo Pedrís*, *Temps de Franja*, *Revista Musical Catalana*, *Serra d'Or*, *Revista de Catalunya*, *Etnologia.cat*, *Tornaveu*, *Estudis Romànics* i *Sonograma* també han contribuït a divulgar estudis sobre Jaquetti i notícies sobre l'any commemoratiu.

Entre les activitats de l'Any Palmira Jaquetti també cal destacar la realització dels tallers musicals «Cançons tradicionals recollides per Palmira Jaquetti a l'Escala», organitzats pel Museu de l'Escala. Aquests tallers, a càrrec del músic Ramon Manent, es van programar durant els mesos d'octubre i novembre i van tenir una periodicitat setmanal.

La Jornada Palmira Jaquetti, organitzada per la Càtedra Josep Anton Baixeras de Patrimoni Literari Català, havia de tenir lloc el 21 d'octubre a la Universitat Rovira i Virgili, però, a causa de la pandèmia, es va haver d'ajornar i es va dur a terme els dies 23 i 24 de març de 2021. En aquesta jornada científica, set especialistes van presentar els seus estudis sobre aspectes biogràfics, històrics, literaris, musicals, folklòrics i etnogràfics derivats de la recerca sobre l'obra de Jaquetti. La Jornada va acollir, en la seva cloenda, l'espectacle «Palmira».

Una realització important de l'Any Palmira Jaquetti, sobretot per la tasca divulgadora que ha tingut, ha estat l'exposició «Llum a l'ànima», inaugurada el 28 de novembre al Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí. L'exposició, amb itinerància durant tot l'any 2021, ha estat programada a Tarragona, la Seu d'Urgell, Ripoll, Vilamòs, Ponts, Manresa i Tortosa. L'exposició compta amb un llibre-catàleg que conté estudis sobre la vida i l'obra de Jaquetti, entre ells, una extensa biografia de Salvador Rebés, així com breus textos d'homenatge escrits per persones del món intel·lectual, docent i polític català.

Entre les actuacions per difondre el llegat que ens ha deixat Jaquetti, i ja dins de l'any 2021, la Generalitat de Catalunya va reeditar el poemari *L'estel dins la llar*, molt desconegut i difícil de trobar, ja que s'havia publicat el 1938, i Publicacions URV va editar el llibre *Em lliga la beutat de cada flor. Poesia escollida de Palmira Jaquetti i Isant* (2021), que conté una extensa selecció de la seva poesia publicada i inèdita.

La cloenda de l'Any Palmira Jaquetti va tenir lloc el 8 de maig de 2021 a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC), en una data que recordava el dia de la mort de Jaquetti l'any 1963 en un accident de cotxe. En aquesta ocasió es va programar un espectacle poètico-musical centrat en els poemes del llibre *L'estel dins la llar* (1938), que va recitar l'actriu Montserrat Alcoverro, i en cançons harmonitzades per Jaquetti, que van interpretar alumnes de l'ESMUC.

Després de la cloenda de l'Any Palmira Jaquetti han continuat realitzant-se activitats d'homenatge. Així, el 19 de juny de 2021, l'alcaldesa del poble de Lla-

durs va anunciar la distinció de Jaquetti com a filla adoptiva de Lladurs en el marc de l'acte de presentació del llibre *Les cosines Isant. La iaia Maria Codina Isant i Palmira Jaquetti Isant* (2021) de Maria Àngels Clotet; els dies 17 a 20 d'agost es va realitzar, a Vilamòs, la Setmana Jaquetti, organitzada pels Museus dera Val d'Aran i el Conselh Generau d'Aran; i el 23 de setembre l'Ajuntament de Manresa va aprovar per unanimitat donar el nom de Pamira Jaquetti Isant a una plaça de la ciutat.

Palmira Jaquetti va ser una dona culta i sensible, treballadora incansable i lluitadora. Enamorada de la cançó popular i amb una gran vocació per escriure, ens ha deixat cançons, textos i poemes d'una gran qualitat. El seu afany d'aprendre i la seva vocació per transmetre aquest coneixement la van acompanyar tota la vida. Va exercir la docència en diverses escoles i instituts, el darrer dels quals va ser l'institut Montserrat de Barcelona. El seu esperit sensible va anar lligat a l'estima per la natura i al recolliment espiritual, i va trobar en la Vall d'Aran, on passava moltes temporades, la seva segona llar. La tasca constant que va dur a terme en favor de la cultura catalana ens ha d'esperonar a reivindicar la seva figura, i a difondre i estudiar la seva obra. L'Any Palmira Jaquetti ha estat un bon motiu per a fer-ho.